

FIGURES DE CATALUNYA

JOSEP ANSELM CLAVÉ

Músic que ensenyà de cantar tot un poble

En una casa del carrer Ample barceloní, cantonada a la Plaça de Medinaceli, vingué al món JOSEP ANSELM CLAVÉ. El seu pare era un modestíssim magatzemista de fusta. Sa mare, també menestrala, hom no sap per quin motiu gaudia d'una instrucció superior a la del seu medi.

Malaltís, amb una afecció a la vista que el privà de fer la mateixa vida que els altres infants de la seva edat, Clavé agafà afició a la lectura, a la qual, malgrat el seu defecte, potser paradoxalment estimulat per ell, consagrarà moltes hores. Del seu pare, ardent partidari de les idees avançades i participant en no poques bullangues, heretà una forta inclinació a la política. Tot i els seus impediments físics, va tenir punt a treballar i va ésser torner. No donava gaire rendiment i determinà de treure partit de les seves precoces disposicions musicals. Tocà en un cafè com a violinista. Però el mal estat de la seva vista —d'un ull era enterament cec i de l'altre hi veia poc— no li permetia de llegir la solfa amb llestesa necessària. Aleshores, amb dos amics, es posà a cantar per les tavernes dels barris baixos i s'hi guanyà la vida modestament, alhora que aconsegueix una popularitat entre la gent treballadora. D'aquí li ve la idea de formar un cor. El dia 2 de febrer de 1850 funda «La Fraternitat», sens dubte la primera societat coral d'Espanya, que inicia les seves tasques amb tres composicions del mateix Clavé i no triga a tenir imitadors.

«La Fraternitat», nom que transparenta la fe política de Clavé, dona concerts en els jardins que es crearen per a esplanai dels barcelonins en el que és avui, i tot just començava a ésser-ho aleshores, el Passeig de Gràcia, un passeig extramurs, en ple camp, entre el nucli de la Ciutat Comtal i Gràcia, el seu satèl·lit en procés de creixença. L'èxit del cor i el recel que no deixen d'inspirar les idees del seu fundador, li creen dificultats que acaba per vèncer. «La Fraternitat» es transforma en «Euterpe», que actua en jardins propis. Durant onze anys Josep Anselm Clavé desenvolupa una labor d'educació artística i social de transcendència indiscutible. El sentit estètic que dormitejava en l'ànima popular troba una via enterament nova i s'hi vessa; els festivals que Clavé aconsegueix organitzar l'any 1860 li guanyen l'admiració general. L'any esmentat, cantaren sota la seva batuta cinc societats corals amb un total de dos-cents coristes; en 1861, dotze societats amb quatre-

cents coristes; en 1866, trenta-una amb mil dos-cents; l'any següent, cinquanta-set amb dos mil. Vegeu si la llavor era bona i el clima propici. El qui a la primeria fou «En Josepet de la guitarra», el qui els compositors oficials motejaven de «manobre de la música», havia creat un meravellós instrument de cultura i germanor.

De vegades es diu o s'insinua que Clavé, amb la seva passió política, que el col·locà en greus compromisos i que li valgué un llarg exili a Menorca, perjudicà la puresa de la seva obra. No es vol veure una cosa tanmateix ben òbvia: si pogué atraure la massa, allunyar-la de la taverna, redimir-la almenys una estona de l'insà rumiament de les seves penes i dels seus greuges, fou perquè la massa hi tingué una fe, que no més podia inspirar-li un dels seus. Fixeu-vos que quan Josep Anselm Clavé, per obra de la reflexió i de l'experiència, contingué els seus ímpetus, sense mai, però, renegar dels seus ideals, de seguida sorgiren les dificultats i els malentesos entre ell i la massa, que no sempre aprovà la seva moderació, ni comprengué la seva generositat.

Quan, a les darreries de la seva vida, Clavé exercí càrrecs públics —diputat, president de la Diputació Provincial de Barcelona, Governador civil d'Alacant, etc.—, no va voler recordar vexacions ni ofenses. Ell, tan profundament poble, revelà un esperit cavalleresc.

Un altre error freqüent en valorar l'obra de Clavé és el d'enlairar el mèrit de l'organitzador, de l'home d'acció, per enfosquir la glòria de l'artista. El seu vuitcentisme, tan dens i tan notori, no el privà pas de títols permanents que és impossible d'escamotejar. Entre les seves melodies, n'hi ha d'una inspiració exquisida. El seu paladar era força més fi i més despert que no se sol suposar. Ja l'any 1862 dirigí la marxa de Tannhäuser, òpera que havia de trigar més de trenta anys a ésser estrenada al Liceu.

Conta Amadeu Vives que el seu fraternal amic Lluís Millet li va dir un dia, referint-se als qui solien denigrar el gran músic: «No són capaços de comprendre'l; estan anquilosats. Clavé era alhora un gran home i un gran artista. Era una barreja de Sigfrid i de Hans Sachs».

La Vall, 10 d'abril 1969

P i n s o s

R e l a t s

Telèfons 11 i 128

LLISSA DE MUNT